

Vanhusneuvoston kokous

Aika: Keskiviikko 3.5.2023 klo 13.00 – 15.15

Paikka: Kaupunginhallituksen sali, kaupungintalo, 3. kerros.

Läsnä, valtuustoryhmien edustajat

Auni-Marja Vilavaara	puheenjohtaja (vihreät)
Vesa Paavonen	2. varapuheenjohtaja (SDP)
Jussi Silvonen	(Vas.) saapui klo 13.03
Reetta Angelvo-Riipinen	(PS) osallistuu etäyhteydellä
Päivi Riihilahti-Syvänen	(Kok.) saapui klo 13.06

Järjestöjen edustajat:

Lahja (Lala) Sjöblom	Eläkkeensaajien Keskusliiton Helsingin piiri, 1.varapuheenjohtaja
Lena Lindberg	Samrådet i SPF Helsingfors
Liisa Hangonmäki	Helsingin Kunnalliset Eläkeläiset
Marja Ruotsalainen	Pääkaupunkiseudun omaishoitajat
Olli Salin	Eläkeläiset ry, Helsingin aluejärjestö
Timo Auranen	Helsingin kansallinen senioripiiri
Pirkko Linder	Helsingin seurakuntayhtymä
Eva Rönkkö	Jade-yhteisö
Teija Mikkilä	Helsingin Muistiyhdistys

Kaupungin pysyvät asiantuntijat

Jenni Räsänen	Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimiala
Emmi Komlosi	Kasvatus- ja koulutustoimiala
Pirjo Tujula	Kaupunkiympäristötoimiala

Muut kaupungin edustajat (kaupunginkanslia)

Tiina Lappalainen	asiantuntija, vammaisneuvoston sihteeri
Outi Paulig	asiantuntija, vanhusneuvoston sihteeri

Asiantuntijat:

Stina Paldanius	johtava controller, sotepe-toimiala (kohta 10)
Lea Laitanen-Juslin	HR-asiantuntija, sotepe-toimiala (kohta 13)

1. Kokouksen avaaminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.00 ja totesi, että lähellä presidentinlinnassa menossa oleva valtiovierailu tekee hetkestä erityisen historiallisen.

2. Osallistujien toteaminen

Todettiin, että:

- Reetta Angelvo-Riipinen osallistuu etänä.
- Kaupunkiympäristötoimialan edustaja osallistuu etänä.
- Kaupunginkanslian varsinainen ja varaedustaja ovat estyneet osallistumasta.
- Sotepe-toimialan varsinainen edustaja ja hänen sijaisensa ovat estyneet toimialan johdon seminaarin takia.

3. Asialistan hyväksyminen

Hyväksyttiin asialista työjärjestykseksi. Osallistujia pyydettiin ilmoittamaan, jos on asioita kohtaan muut asiat tai tiedotusasiat. Olli Salin ilmoitti tiedotusasian.

4. Edellisen kokouksen muistio

Vanhusneuvoston kokousmuistio 12.4.2023 oli jaettu neuvostolle 18.4.2023. Muistioista ei ollut huomautuksia, joten se hyväksyttiin.

5. Muistion tarkastajat

Muistion tarkastajiksi valittiin Eva Rönkkö ja Timo Auranen.

6. Erityisuimakortin myöntämisperusteet, vanhusneuvoston lausunto

Vanhusneuvosto oli saanut asiasta lausuntopyynnön, joka oli jaettu neuvostolle 25.4.2023. Lausunto on pyydetty 12.5.2023 mennessä.

Työvaliokunnan luonnos lausunnoksi oli asialistan liitteenä. Se hyväksyttiin vanhusneuvoston lausunnoksi.

7. Vanhusneuvoston lausunto toivomusponteen, joka liittyy sähköpotkulautojen sääntelyn valmisteluun

Vanhusneuvostolle oli tullut 24.4.2023 lausuntopyyntö toivomuspontesta, joka kuuluu: "Kaupunginvaltuusto edellyttää selvitettävän mahdollisuutta ottaa vammais- ja vanhusjärjestöt mukaan sähköpotkulautojen käytön ja pysäköinnin suunnittelussa." Toivomusponsi (Mari Rantanen) on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 15.2.2023 (38§) ja se liittyy päätökseen asiasta "Sosialidemokraattisen valtuustoryhmän aloite sääntöjen laatimisesta sähköpotkulautojen käytölle ja pysäköinnille".

Vammaisneuvosto oli saanut saman lausuntopyynnön, johon se vastaa vammaisten ja pitkäaikaissairaiden järjestöjen osalta. Vammaisneuvosto oli saanut myös toisen asiaan liittyvän toivomusponteen (Ville Jalovaara), jossa korostuu erityisesti näkövammaisten osallistumisen tärkeys. Vanhusneuvosto ottaa omassa lausunnossaan kantaa vanhusjärjestöjen osalta ja viittaa muilta osin vammaisneuvoston lausuntoihin.

Todettiin, että vanhusneuvosto oli jo lausunnossaan Helsingin liikenneturvallisuusohjelmasta 7.6.2021 esittänyt huolensa sähköpotkulautojen aiheuttamista turvallisuusriskeistä. Vanhusneuvoston jäseniltä saatujen kommenttien perusteella toivomuspontessa esitettyä vanhus/eläkeläisjärjestöjen sekä vanhusneuvoston osallistumista sääntöjen valmisteluun puolletaan.

Neuvostolle oli jaettu lausuntoluonnos, jossa todetaan asian tärkeys ja esitetään mahdollisuuksia järjestöjen mukaan ottamisen toteutukselle. Todettiin, että lausunnossa ei oteta kantaa sääntöihin, vaan ainoastaan valmisteluun osallistumiseen.

Hyväksyttiin luonnos vanhusneuvoston lausunnoksi.

8. Lausuntojen ja kannanottojen seuranta

Seuranta perustuu vanhusneuvoston syksyllä 2021 tekemään toimintasuunnitelmaan. Seuranta oli tehty aiemmin tehty 14.9.2022 ja se koski syksyä 2021 ja kevättä 2022. Nyt käsiteltävänä oli seuranta syksyltä 2022 ja keväältä 2023. Seurannan pääasialliset tulokset oli todettu (asialistan kohdan 9) toimikauden arvioinnissa, kohdassa 2.3.

Käytiin lyhyesti läpi seurannan sisältö. Todettiin, että vanhusneuvoston toimielimille tekemiin kannanottoihin ja esityksiin pitäisi saada vastaus.

9. Toimikauden arviointi ja raportti kaupunginhallitukselle

Luonnosta käsiteltiin kokouksessa 12.4.2023. Siinä sovittiin korjaukset ja muutokset. Neuvostolle oli jaettu asialistan liitteenä korjattu raportti, johon tehdyt muutokset merkitty pystyviivalla. Tekstin alkuun oli lisätty myös linkit vanhusneuvoston asettamis päätökseen ja toimintasääntöön.

Käytiin korjattu ja päivitetty raportti kohta kohdalta ja hyväksyttiin se kaupunginhallitukselle lähetettäväksi. Se jaetaan myös valtuustoryhmille.

10. Ikääntyneiden palvelujen asiakasmäärät Helsingissä v. 2022

Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen tietoja esitteli diaesityksen (liitteenä) pohjalta Jenni Räsänen:

- Liikuntapalveluista oli tiedot ohjatun liikunnan, omatoimisen liikunnan ja etäpalvelujen osalta. Yleiskuva on, että ikääntyneet ovat koronan jälkeen löytäneet hyvin takaisin ohjatun liikunnan kursseille, mutta sen sijaan omatoimisen liikunnan käyntikerrat eivät ole palanneet koronaa edeltävälle tasolle.
- Kirjastopalveluista oli tiedot yli 64-vuotiaiden lainaajien määrästä vuodesta 2010 lähtien, sukupuolen mukaan. Luvuissa oli selvää laskua koronan aikana, mutta ne ovat palautuneet koronaa edeltävälle tasolle. Lainaaajista n. 2/3 oli naisia ja 1/3 miehiä.
- Kulttuuripalveluihin kuuluvat museot ja kulttuurikeskukset (Savoy, Stoa ym.) eivät tilastoi kävijöitä iän perusteella. Museon arvion perusteella kävijöistä n. 1/3 on eläkeläisiä ja että he ovat palanneet koronan jäljiltä museoihin. Kulttuuritilaisuuksista vain osaan myydään eläkeläislippuja, joten sitä kautta ei saada kuvaan eläkeläiskävijöiden kokonaismäärästä.

Keskustelussa kysyttiin ja kommentoitiin:

- Onko saatavilla tietoja kulttuuri- ja liikuntakaverien määriä? - Lukumäärät selvitetään ja ilmoitetaan vanhusneuvostolle myöhemmin. Kulttuurikaveritoiminnan toteuttaa nykyisin Helsinki Missio.
- Eläkeläisjärjestöt järjestävät laajasti omaehtoisen liikkumisen palveluja. Tämä pitäisi saada näkyviin kaupungin toiminnan ohella.
- Kokonaislukumäärien lisäksi tarvitaan tietoja myös asiakaskunnan moninaisuudesta.

Jenni Räsänen totesi lopuksi, että kaikesta kulttuuri- ja vapaa-aikatoiminnasta ei ole ikäryhmittäisiä tietoja. Tarve näiden seuraamiseen on noussut vasta viime vuosina. Ikääntyneiden tavoittamiseen panostetaan viestinnässä ja liikkumisohjelmassa.

Sotepe-toimialan sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen tietoja esitteli Stina Paldanius. Materiaali oli jaettu neuvostolle 2.5.

Paldanius esitti sairaala-, hoiva- ja kuntoutuspalvelujen nykyisen palvelurakenteen ja Helsingin väestöennusteen yli 65-vuotiaiden osalta. Asiakaslukumääriä oli monista palveluista, joskin tietojen saannissa on vielä haasteita. Jatkossa asiakasmääriä saadaan paremmin toiminnoittain. Luvut sisältävät myös ostopalvelut.

Käytiin läpi asiakasmäärät seuraavien palvelujen osalta:

- Seniori-info,
- palvelukeskukset,

- asiakasohjaus,
- omaishoidon tuki,
- kotihoito,
- terapiapalvelut kotiin,
- geriatrian poliklinikan palvelut,
- gerontologinen sosiaalityö,
- päivätoiminta,
- lyhytaikaishoito ja osavuorokautinen hoito,
- kuntouttava arviointiyksikkö,
- arviointi- ja kuntoutusosastot,
- sairaalahoito,
- pitkäaikainen ympärivuorokautinen palveluasuminen ja laitoshoido sekä
- digitaaliset palvelut.

Lisäksi saatiin tieto yksittäisen päivän asiakas- ja potilasmäärästä helmikuussa.

Keskustelua käytiin mm. palvelukeskuksista, joissa asiakasmäärät eivät ole vielä palanneet koronaa edeltävälle tasolle. Palvelukeskusten asiakasmäärä on keskimääräinen luku vuositasolla. Kaikki palvelukeskusten kävijät eivät kuitenkaan rekisteröidy, koska keskuksissa voi asioida myös ilman palvelukeskuskorttia.

Tarkennettiin, että palvelukeskuksilla tarkoitetaan palvelukeskuksia, jotka toimivat seniorikeskusten osana, sekä Kampin palvelukeskusta. *[siht.lisäys 9.5.2023 palvelukeskustoiminnan kuvaus [linkki](#)] Sen sijaan Palvelukeskus Helsinki, on liikelaitos, joka tuottaa mm. etäpalveluja, ei kuulu tähän kokonaisuuteen. [siht. lis. 9.5.2023: Palvelukeskus Helsingin toimintaa ja lukumääriä esitelty vanhusneuvostolle 12.10.2022 ja diaesitys jaettu neuvostolle 11.10.2022]*

Seniори-infon asiakasmääriin ja huoli-ilmoitusten määriin pyydettiin viime vuosien tarkasteluja, jotta nähdään kehityskulkuja koronan ajalta. Lisäksi pyydettiin tietoa siitä, otetaanko huoli-ilmoituksia vastaan myös viikonloppuisin. Tietoja luvattiin selvittää ja toimittaa vanhusneuvostolle *[siht. lis. 9.5.2023: myös Seniори-infon toimintaa ja huoli-ilmoitusten lukuja esitelty vanhusneuvostolle viimeksi 12.10.2022, esitys jaettu vanhusneuvostolle 11.10.2022]*

Keskustelussa esitettiin, että lukumäärätiedoissa tulisi olla kokonaismäärien lisäksi mukana kieli- ja kulttuurivähemmistöjä koskevat tiedot. Muuten ei nähdä, ketkä jäävät palvelujen ulkopuolelle.

Kasvatus- ja koulutustoimialan työväenopiston ja Arbiksen tietoja diaesityksen pohjalta esitteli Emmi Komlosi. Opiskelijoista on tiedot ikäryhmittäin niin, että ikääntyneisiin luetaan yli 60-vuotiaat. Seniори-ikäiset osallistuvat laajasti opistojen kursseille ja lisäksi on paljon senioreille kohdennettuja kursseja. – Yleiskuva on, että koronan vaikutukset alkavat kursseille osallistumiseen alkavat hälvetä. Yli 60-vuotiaiden kursseille osallistuneiden määrä oli selvästi suurempi kuin vuonna 2021.

Keskustelua ja kysymyksiä vanhusneuvostolta:

- Jatketaanko painetun opinto-oppaan julkaisua? - Painettu opas tehdään syksyllä, mutta ei erikseen kevätkaudelle.
- Eläkeläisiä on kouluissa ja varhaiskasvatuksessa vapaaehtoistyössä ja palkattuina työntekijöinä. Päiväkodeissa toimii paljon eläköityneitä työntekijöitä. Miten heidän työoloistaan huolehditaan? – Kysymys todettiin tärkeäksi ja sitä luvattiin selvittää.

- Mitä vaihtoehtoja ilmoittautumisessa on niille, jotka eivät voi käyttää puhelinta esim. kuulovamman takia? – Kurseille voi ilmoittautua Ilmonet -järjestelmän avulla ja lisäksi paikan päällä työväenopistojen toimipisteissä.

11. HEJ-tapaaminen 10.5.2023, valmistelutilanne

Vanhusneuvostosta tapaamiseen osallistuvat työvaliokunta, sihteeri ja jäsen Jussi Silvonen. Asialista aiemmin sovittujen asioiden pohjalta valmistuu 4.5. ja lähetetään osallistujille. HEJ:n osallistujat pyydetty ilmoittamaan viim. 8.5. Tilaisuudessa esitellään vanhusneuvoston hyväksymä (tämän kokouksen, asialistan kohta 9) raportti. Tilaisuudessa sovittavat asiat yhteistyöstä välitetään ehdotuksina uudelle vanhusneuvostolle, jonka puolesta ei kuitenkaan voida tehdä sitoumuksia.

Työvaliokunta totesi kokouksessaan 19.4., että HEJ-yhteistyön jatkaminen on tärkeää. Syksyn yleisötilaisuuteen työvaliokunta esitti asiantuntijoiksi gerontologisen alan tulevaisuustutkijoita. Vanhusneuvosto katsoi, että aiheen olisi hyvä liittyä ikääntyneiden asumiseen ja esim. hissien rakentamisen edistämiseen.

HEJ:n tapaamisessa kuullaan myös HEJ:n näkemykset v. 2021 aloitetusta käytännöstä, jossa yksi vanhusneuvoston jäsenjärjestön tulee rotaatioperiaatteella HEJ:n pienemmistä jäsenjärjestöistä, joilla ei muuten ole paikkaa vanhusneuvostossa. Nämä näkemykset välitetään tukevan vanhusneuvoston (v. 2023-2025) asettamis päätöksen valmistelijoille.

12. Ajankohtaisia asioita järjestöiltä

Järjestöjen ja seurakuntayhtymän edustajat kertoivat vanhusneuvoston kannalta tärkeistä ajankohtaisista asioista:

- o Jade-yhteisö: Moninaiset iäkkäät -näyttely on kiertänyt nyt kaikki palvelukeskukset. Sen voisi tilata myös johonkin tilaisuuteen syksyllä.
- o Muistiyhdistys: Turvallisuuskävelyä testataan muistisairaiden kanssa Kolumbuksessä. Mallia levitetään myös muualle Suomeen.
- o Polli: yhdistys vietti 25-vuotisjuhliiaan.
- o Seurakuntayhtymä: vanhustyötä koskeva selvitys on tehty ja juuri esitelty. Sen valmistuminen viivästyi koronan takia. Uudistuksia on tulossa ja tarkoitus luoda yhteistä palvelumallia eri puolille kaupunkia. Vanhustyön kannalta tärkeitä ovat toisaalta seurakuntien yhteinen diakoniatyö ja toisaalta seurakunnat, joita Helsingissä on 19 seurakuntaa. Seurakunnat ovat melko itsenäisiä ja alueiltaan myös erilaisia. Ikärakenteessa on suuria eroja esim. palvelutalojen sijainti vaikuttaa tähän paljon.

Seurakuntien toiminnan esittelyä toivotaan vanhusneuvoston syksyn ohjelmaan.

13. Ajankohtaisia asioita toimialoilta

Sotepe-toimialan kotihoidon kesäsijaisrekrytoinnin tilanne: Yleisen rekrytointitilanteen lisäksi vanhusneuvoston taholta oli kysytty myös: Saako kaupunki etsiä sijaisia myös muiden henkilöstöväilyfirmojen kuin Seuren kautta? Jos ei, niin miksi? Asiaa esitteli sotepe-toimialan HR-asiantuntija Lea Laitanen-Juslin: Kesäsijaisten löytymisessä on haasteita, kuten aiempinakin vuosina. Hän esitti lukumäärätietoja kesäsijaisten rekrytointitilanteesta, mutta totesi, että esitetyissä tiedoissa on epävarmuustekijöitä ja tiedot päivittyvät jatkuvasti. Asian eteen tehdään kovasti töitä. Käytössä on esim. rekrytointipalkkio.

Kaupunki käyttää henkilöstövuokrausyrityksistä Seurea, jossa kaupunki on itse osakkaana. Vuokratyövoiman käyttö muiden yritysten kautta edellyttää kilpailutusta. Alkuvuonna on tehty kilpailutus, jonka pohjalta voidaan hankkia muista yrityksistä sairaanhoitaja- (mutta ei lähihoitaja-) työvoimaa. [*siht. lis. 9.5.2023: ks. sotepe-lautakunnan päätös 14.3.2023 [linkki](#)*]

Todettiin, että vanhusneuvoston esittämät kysymykset liittyivät nimenomaan kotihoiton kesäsjaisiin. Lisäksi on avoimia vakansseja, joita täytetään normaalisti. Myös oppisopimusrekrytointia tehdään.

Vanhusneuvoston jäsenet esittivät kysymyksiä, joita selvitetään erikseen:

- Voisiko kaupunki tarjota työntekijöille palkkiota, jos he siirtävät lomiaan?
- Voisiko kaupunki tarjota keikkalaisille bonuksia, jos he tekevät useita keikkoja?
- Miten Apotti-järjestelmä vaikuttaa rekrytointiin?
- Pääsevätkö sijaiset Apotti-koulutukseen ja saavatko he järjestelmän käyttäjätunnukset sujuvasti?

14. Vanhusneuvoston sihteerin puheenvuoro

Vanhusneuvoston sihteeri Outi Paulig totesi, että tämä kokous on viimeinen paitsi nykyisen neuvoston osalta, myös hänen omalta osaltaan. Vanhus- ja vammaisneuvoston tehtävät hoidettiin vuoteen 2017 asti sosiaali- ja terveystieteiden osastossa ja sen jälkeen kaupunginkansliassa. Siirto kaupunginkansliaan toi mukanaan myönteisiä ja työtä selkeyttäviä muutoksia. Työ on ollut mielenkiintoista ja edellyttänyt jatkuvaa uuden oppimista. Paulig esitti lämpimät kiitokset hyvästä yhteistyöstä vanhusneuvostolle ja työtoverilleen Tiina Lappalaiselle.

15. Tiedotusasiat

Olli Salin kertoi Tallinnassa 27.4.2023 pidetystä seminaarista, jonka aiheena oli vanhusneuvostojen ja eläkeläisjärjestöjen toiminta. Ohjelmassa esiteltiin paikallis- ja aluehallinnon ja vanhusneuvostojen yhteyksiä Tallinnassa ja Viljandin kaupungissa. Helsingistä kuultiin vanhusneuvoston ja HEJ ry:n kokemuksia edunvalvonnasta. Lisäksi helsinkiläiset eläkeläisten piirijärjestöt ja aluejärjestöt esittäytyivät. Todettiin, että Salinin rooli seminaarissa oli kertoa kokemuksiaan vanhusneuvoston jäsenenä.

Vanhusneuvoston kansainvälisen toiminnan kehittäminen on kirjattuna ehdotuksiin tulevalle vanhusneuvostolle.

16. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen virallisen osuuden klo 15.15.

Puheenjohtaja

Sihteeri

Auni-Marja Vilavaara

Outi Paulig

Muistion tarkastajat
Eva Rönkkö

Timo Auranen